

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเมืองศรีเทพ 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเมืองศรีเทพ 3) ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเมืองศรีเทพ 4) ประเมินผลการใช้และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเมืองศรีเทพ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรโดยการนำ ข้อมูลจากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเมืองศรีเทพและมัธยมศึกษา ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมศึกษานิเทศก์ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ นักโบราณคดีอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ และนักเรียนนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรฉบับร่าง แนวการจัดกิจกรรมและแผนการจัดการฝึกอบรม และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านบึงนาจาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 23 คน ระหว่างวันที่ 10-12 มีนาคม 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) หลักสูตรฝึกอบรม 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินทักษะการเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น 6) แบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตร ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ทดสอบที (t-test dependent) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผล

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเมืองศรีเทพและมัธยมศึกษา สรรวจความต้องการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดให้มีการศึกษาในเรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านบึงนาจาน มีแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งคืออุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ฉะนั้นการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เป็นอารยธรรมทางประวัติศาสตร์จำเป็นที่นักเรียนต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งประวัติศาสตร์นั้นในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัวที่สุดจากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีความต้องการให้มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับเมืองศรีเทพ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ที่มาเยี่ยมชมเมืองโบราณศรีเทพได้ มีทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ วิธีการฝึกอบรมใช้การบรรยาย และการปฏิบัติจริงในสถานที่จริง มีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ขอบข่ายเนื้อหา 5) กิจกรรมในการฝึกอบรม 6) วัสดุ สื่อประกอบการฝึกอบรม 7) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 8) เอกสารประกอบหลักสูตรคือคู่มือการฝึกอบรมสำหรับวิทยากร และคู่มือการฝึกอบรมสำหรับนักเรียน 9) การวัดและการประเมินผล และ 10) แผนการจัดการฝึกอบรม จำนวน 3 แผน แผนการฝึกอบรมที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ แผนการฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง ศรีเทพเมืองประวัติศาสตร์ แผนการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง เราคือไกด์นำชมเมืองศรีเทพ การประเมินผลโครงสร้างหลักสูตรพบว่า หลักสูตรมีค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) เท่ากับ 1.00 ดังนั้นส่วนประกอบในโครงสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการฝึกอบรมมีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 23 คน ของโรงเรียนบ้านบึงนาจาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 10-12 มีนาคม 2554 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการฝึกอบรมตามแผนการจัดการฝึกอบรม จำนวน 3 แผนการจัดการฝึกอบรม โดยมีการจัดการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอย่างหลากหลาย พบว่า นักเรียนมีความสนใจ และมีความตั้งใจในการเรียนรู้การเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพและมีความสนุกสนานในการฝึกอบรม

4. ผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ ของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทักษะในการปฏิบัติตนเป็นมัคคุเทศก์ พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพได้อยู่ในระดับดี ส่วนด้านความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ

โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดในการจัดการฝึกอบรม หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ มีความสนุกสนานต่อการเรียนรู้ ได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ ใกล้ตัว ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับเมืองศรีเทพซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นที่จะมาอภิปรายตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมือง ศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเมืองศรีเทพและมัคคุเทศก์ และสำรวจ ความต้องการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า หลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติ ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรจะต้องมีการ พัฒนาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มี โครงสร้างที่กำหนดขึ้นเป็นอันเดียวกันที่ใช้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่สถานศึกษาสามารถ ปรับตามบริบทของการจัดการเรียนการสอนให้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของ บริบทในแต่ละพื้นที่ การศึกษาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เป็นอารยธรรมทางประวัติศาสตร์ จำเป็นที่นักเรียนต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งประวัติศาสตร์นั้น ในฐานะเป็นแหล่ง การเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัวที่สุด เพื่อที่สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความสำนึกในคุณค่า ความสำคัญและความหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด ของชนัท ธาคุดทอง (2552, หน้า 78-80) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของ สมิท สแตนเลย์ และชอร์ (Smith Stanley and Shores) โดยใช้รูปแบบการศึกษาสังคมเป็นพื้นฐาน (socialized - approach) สมิท และคณะมีแนวคิดที่ว่าโรงเรียนทั้งโรงเรียนเป็นสังคมหนึ่ง ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรของเขาจึงมุ่งเน้นทางด้านการศึกษาสังคมเป็นหลัก ทั้งทางด้านทักษะ คำนิยม รูปแบบของสังคมและสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม เพื่อพยายามนำมา หล่อหลอมและส่งผลกระทบบไปยังโรงเรียนในรูปแบบที่เป็นปัญหาของสังคม และโรงเรียน พยายามจัดการศึกษาเพื่อมุ่งฝึกคนให้เข้าใจสังคมและแก้ไขปัญหาของสังคม สมิทและคณะได้ใช้ การศึกษาสังคมในปัจจุบันมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือก เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การเลือกประเภท ของหลักสูตรและการสอนที่นำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและการจัดคุณภาพหลักสูตรและ การนำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สมิทและคณะได้เสนอว่าในการพัฒนาหลักสูตรและ

การปฏิบัติทางหลักสูตรต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งโรงเรียนและสังคม จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีความต้องการให้มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับเมืองศรีเทพ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้มาเยี่ยมชมเมืองโบราณศรีเทพได้ มีทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ วิธีการฝึกอบรมใช้การบรรยาย และการปฏิบัติจริงในสถานที่จริง มีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหาสาระ กิจกรรมในการฝึกอบรม วัสดุ สื่อแหล่งเรียนรู้ประกอบการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม เอกสารประกอบหลักสูตร การวัดประเมินผล และแผนการจัดการฝึกอบรม จำนวน 3 แผน และจากการนำหลักสูตรฉบับร่าง และแผนการจัดการฝึกอบรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)เท่ากับ 1.00 ดังนั้นส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง และแผนการจัดการฝึกอบรม มีความสอดคล้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิตรา ชุมณี (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่น อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง 2) หลักสูตรประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียนแนวทาง การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล และแผนการสอน 3) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์ท้องถิ่นก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนสามารถจัดทำชิ้นงานได้ระดับดีมาก และปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร จากการนำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านบึงนาจาน อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 23 คน ระหว่างวันที่ 10-12 มีนาคม 2554 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการฝึกอบรม จำนวน 3 แผน การจัดการฝึกอบรม พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้การเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ และมีความสนุกสนานกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายภายในห้องประชุมที่ใช้ฝึกอบรม และได้ออกไปศึกษาเรียนรู้โดยการขึ้นรถรางของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพไปศึกษาดูตามแหล่งโบราณสถานของจริงในเมืองและนอกเมืองศรีเทพ เป็นการฝึกปฏิบัติทักษะการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกทักษะการเป็นมัคคุเทศก์น้อย

นำเที่ยวเมืองศรีเทพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราโมทย์ จันทรเรือง (2545, หน้า 28-29) กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรมโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) การพัฒนาทักษะ (skill) การเปลี่ยนแปลงเจตคติ (attitude) เมื่อบุคคลได้รับการฝึกอบรมทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อกลับไปปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเจตคติในการปฏิบัติงานทำให้การปฏิบัติงานได้ผลดีขึ้นและสอดคล้องกับแนวคิดของนนทวัฒน์ สุขผล (2547, หน้า 15) ได้กล่าววัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ 1) เพื่อช่วยพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงความสามารถในการทำงานให้สูงขึ้น ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ รวมถึงมีแนวคิดหรือวิทยาการใหม่ๆ อันทันสมัยเพื่อให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น 2) เพื่อจะช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการอบรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น 3) การฝึกอบรมจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานนั้นๆ ด้วยและสอดคล้องกับแนวคิดของ นันธิชัย หิรัญวงษ์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติได้ และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1 ประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์น้อย และความรู้เกี่ยวกับเมืองศรีเทพ (pre-test) จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ เป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนที่นักเรียนจะเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานก่อนการฝึกอบรม

4.2 ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมซึ่งในวันแรกของการฝึกอบรม พบว่านักเรียนยังไม่มี ความกล้าแสดงออก วิทยากรและผู้วิจัยได้สาธิต การพูด การนำเสนอ และยกตัวอย่างวิธีการพูด จากนั้นได้ให้นักเรียนฝึกการกล้าแสดงออก ออกมาพูดหน้าห้องทุกคนจนครบ และฝึกหลายๆครั้งจนนักเรียนมีความกล้า แล้วออกมาพูดจนคล่อง นักเรียนเกิดความสนุกสนานและเกิดการกล้าแสดงออกจนไม่เกิดการเหนียมอาย จนมีทักษะ และบุคลิกในการฝึกพูดที่ดี ในวันที่สองของการฝึกอบรม พบว่านักเรียนมีความสนุกสนานเมื่อได้ขึ้นรถรางไฟฟ้าไปยังโบราณสถานภายในเมืองศรีเทพเพราะถ้าไม่ได้มาฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ นักเรียนจะไม่โอกาสได้นั่งรถรางไฟฟ้า นักเรียนได้เรียนรู้ในภาคเช้า

มาแล้วภาคบ่ายมาเรียนรู้อีกกับสถานที่จริงจึงทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเมื่อวิทยากรได้บรรยายจากโบราณสถานของจริง ในวันที่สามของการฝึกอบรม พบว่านักเรียนมีความสุขและสนุกสนานต่อการฝึกปฏิบัติทักษะการเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ มีทักษะการพูดแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว สามารถนำชมได้อย่างไม่เขินอาย พูดจาสุภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นและมั่นใจในตนเอง มีการเตรียมความพร้อมในด้านข้อมูลที่จะแนะนำให้นักท่องเที่ยว ครอบครัวและนักเรียนในโรงเรียนของตน

4.3 ประเมินหลังการใช้หลักสูตร โดยได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประเมินทักษะการเป็นมัคคุเทศก์น้อย พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพได้อยู่ในระดับดีเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบุคลิกภาพอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งประเมินได้จากเกณฑ์การประเมิน (rubric) เป็นการประเมินทักษะการเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ จากภาพรวมของบุคลิกภาพ ด้านร่างกาย การแต่งกาย กิริยามารยาท ส่วนด้านทักษะการพูดแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากนักเรียนยังจำรายละเอียดความรู้ของโบราณสถานแต่ละแห่งได้ถูกต้องบางส่วนยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพอยู่ในระดับมากที่สุดในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ นักเรียนมีความสุขสนุกสนานต่อการเรียนรู้ ได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับเมืองศรีเทพซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชรินทร์ชัย อินทราภรณ์, สุวิทย์ หิรัณยกาญจน์, และสิริวรรณ เมธีวิวัฒน์ (2540, หน้า 5) ได้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมองหรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่ได้รับจากการเรียนการสอน หรือผลงานนักเรียนที่ได้จากการประกอบกิจกรรมและสอดคล้องกับแนวความคิดของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2543, หน้า 37) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าหมายถึง ความรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญาในการเรียนที่ต้องอาศัยความรอบรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับและสอดคล้องกับแนวความคิดของ รัตนาวรรณ ชนานุรักษ์ (2547, หน้า 33) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางเรียนเป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่พัฒนางอกงามขึ้น อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนอบรม ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถทางสมอง ความรู้ ทักษะ ความรู้สึก และ ค่านิยมต่าง ๆ

ผลการปรับปรุงหลักสูตร หลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้พบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร คือ 1) ด้านระยะเวลา การจัดกิจกรรมเดิมได้กำหนดให้แก่กลุ่มออกมาแนะนำเสนอโบราณสถานเดียวกันแต่เนื่องจากต้องใช้เวลาจากผู้วิจัยจึงเปลี่ยนวิธีการโดยกำหนดหัวข้อย่อยให้แก่กลุ่มเพื่อเป็นการนำเสนอที่ใช้เวลาน้อยและเสร็จเร็ว แต่ละกลุ่มต้อง

เปลี่ยนผู้ออกมานำเสนอไปงานต่อไปไม่ให้ซ้ำตัวบุคคล 2) ด้านกิจกรรม เดิมมีกิจกรรมให้นักเรียนออกมาพูดการแนะนำตัวเอง การพูดตามที่วิทยากรและผู้วิจัยกำหนดให้แล้วออกมาพูดหน้าห้องในระยะแรก ๆ ของการฝึกอบรมนักเรียนยังอายไม่กล้าออกมาพูดหน้าห้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเรื่องที่จะให้นักเรียนออกมาพูด โดยผู้วิจัยและวิทยากรได้สาธิตการพูดนำเสนอให้ฟังก่อนและพูดหลายๆ ครั้ง จนนักเรียนสามารถจดจำไปพูดได้ 3) ด้านเนื้อหา เนื้อหาเกี่ยวกับการพูดแนะนำสถานที่แก่นักท่องเที่ยวมากเกินไปทำให้นักเรียนจำข้อมูลของแหล่งโบราณสถานในเมืองและนอกเมืองศรีเทพไม่ได้ จึงไม่สามารถบอกข้อมูลรายละเอียดได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับโดยให้รายละเอียดข้อมูลของโบราณสถานแต่ละแห่งที่สั้นกะทัดรัด เพื่อให้ผู้นำไปใช้ได้ปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์การจัดการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวศรีเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้ได้จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ ควรศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ และเอกสารคู่มือการฝึกอบรมให้เข้าใจ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน
2. ควรมีการวางแผนการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพให้เหมาะสม เช่น งบประมาณ สถานที่ สื่อและสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ให้เพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเต็มศักยภาพ
3. วิทยากรที่ให้การฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ ควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องที่ฝึกอบรม
4. ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มีการปฏิบัติจริง มีการเรียนรู้สถานที่จริง การเล่นเกม เพลง การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การฉายภาพวีทีอาร์
5. สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพไปใช้ฝึกอบรมในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพได้ โดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะต้องศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมให้

เข้าใจก่อนแล้วจึงนำไปใช้กับเยาวชนทั่วๆ ไปที่สนใจในการเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ อาจมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและกิจกรรมได้ตามความเหมาะสมของผู้นำไปใช้ต่อไป

6. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นทักษะฝึกปฏิบัติ ควรใช้เวลาในการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะปฏิบัติได้มากขึ้นและมีประสิทธิภาพที่ดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการจัดหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพให้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ที่มีความสนใจ และรักการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งต้องมีการคัดกรองนักเรียนที่มีความสนใจที่จะมาเข้ารับการฝึกอบรมด้วย

2. ศึกษาการขยายผลหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพไปสู่โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง ที่มีความสนใจและรักการเป็นมัคคุเทศก์คือโรงเรียนบ้านน่านน้ำโครม เพราะอยู่ใกล้กับโบราณสถานที่อยู่นอกเมืองศรีเทพ คือโบราณสถานเขาค้างนอก และโบราณสถานปรารงค์ฤาษี

3. ศึกษาติดตามพฤติกรรมกลุ่มนักเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว และมาปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเมืองศรีเทพ มากน้อยเพียงใด และมาปฏิบัติหน้าที่สม่ำเสมอหรือไม่